

פרשת פנחס

נושא השבוע: שלושת הרגלים

מה פרשה

- **מפקד השבטים בערבות מואב.**
- **דין ירושת הבנות** – בדרך של תקדים משפטי מוצגת בעיה מיוחדת של בעלות על נחלה משפחתית. רצף השושלת המשפחתית של צלפחד משבט מנשה, עלול היה להיפסק משום שלאבי המשפחה לא היו צאצאים זכרים. חמש בנותיו של צלפחד (מחלה, נועה, חוגלה, מלכה ותרצה) טענו שזכותן לרשת את נחלת אביהן, וניצחו. עיקרון קדושת המשפחה והנחלה גבר על עיקרון ירושת הבנים.
- **מינוי יהושע** - לאחר שהזכיר ה' למשה כי לא יכנס לארץ, וציווהו לעלות על הר לראותה מרחוק ביקש משה מה' שימנה מנהיג במקומו. ה' ציווהו למנות את יהושע וכן עשה משה.
- **סדר הקורבנות** – פירוט קורבנות ציבור שיש להקריב.

נושא השבוע

שלושת הרגלים, **פסח שבועות וסוכות**, הם הימים הטובים **העיקריים** של עם ישראל. בשלושה חגים אלו נצטווה כל זכר בישראל לעלות **לבית המקדש** כדי להיראות לפני ה' ולזבוח קורבנות. ביקור במקדשים במועדים קבועים הוא מנהג נפוץ בהרבה תרבויות, דווקא בחברות שאוכלוסייתן **מפוזרת**. אז יש חשיבות מרובה לעליות לרגל המאפשרות פגישה ו**ליכוד** בין אנשים הרואים את עצמם כעם אחד או עדה אחת. החובה לעלות לרגל שלוש פעמים בשנה היא מצווה שיש בה **טורח רב**, עבור אוכלוסיה חקלאית, הפקרת **הקרקע** לימים ארוכים עוררה חששות כבדים. החוקרים מסופקים, לכן, אם אכן קיימו מצווה זו כחומרתה, וכנראה נעשתה העלייה לרגל תופעה חברתית בעלת חשיבות מכרעת רק בסוף ימי **בית שני**, וגם אז נחשבה כמצווה שאדם משתדל לקיימה לפי יכולתו ומידת חסידותו ולא **כחובה** שכל מי שלא קיימה נחשב כעובר עליה.

פרשת

המילה **"רגלים"** אינה מופיעה בפסוקים שלנו אלא **במקום אחר**, בשמות כ"ג. שם גם מופיע הציווי להביא קורבן ולהיראות אל פני ה': **"שְׁלֹשׁ רְגְלִים תִּחַג לִי בַשָּׁנָה... וְלֹא יָרְאוּ פְנֵי רִיקָם... שְׁלֹשׁ פְּעָמִים בַּשָּׁנָה יִרְאֶה כָּל זְכוּרְךָ אֶל פְּנֵי הָאֱדֹן ה' (שמות כ"ג 14-16).** מן המקבילה בפסוקים אלו בין המושגים **"שלוש רגלים"** ו**"שלוש פעמים"** יש להבין ש**"רגל"** הוא **"פעם"**. **רש"י** משתמש בהופעתו של ביטוי **"רגלים"** במקום נוסף: בסיפור על אתונו של בלעם, אשר פתחה את פיה ואמרה **"מָה עֲשִׂיתִי לָךְ כִּי הִכִּיתִנִּי זֶה שְׁלֹשׁ רְגְלִים?"** (במדבר כ"ב 28) וברור כי הכוונה היא **שלוש פעמים**. **אבן עזרא** רואה בשימוש במילה **"רגלים"** משחק מילים, לשון נופל על לשון. משחק מילים זה נובע מכך שלמילה **"רגל"** שתי משמעויות: **"פעם"** ו**"איבר ההליכה"**.

מ

הטכסט המובא מורכב למעשה **משלושה** מקורות המתארים את **הנסים** שנעשו בבית המקדש בזמן העליה לרגל.

ד

בזמן בית המקדש היה כל איש (גבר מגיל 13) **מצווה** לעלות אליו פעם בשנה, באחד מ"שלושת הרגלים" – כלומר: שלושת החגים **פסח, שבועות וסוכות**. רגל פירושה "**פעם**". והם מכונים כך על פי הפסוק (ד) "שָׁלֹשׁ רְגָלִים תִּחַג לִי בְשָׁנָה" (שמות כ"ג, 14). ופירושו: שלוש פעמים תחוג לי.

ר

המדרשים מתארים עשרה נסים שהתרחשו בתקופה זו בבית המקדש או בירושלים, ואנו בחרנו להציג שלושה מהם.

ש

מתי **נכתב** המדרש? האם היה זה בזמן שעוד עלו לרגל, או אחרי שנים רבות? לפי לשון המדרש ניכר שהוא מדבר בלשון עבר: "כך **היה** בירושלים". לאחר זמן רב יש נטיה לראות התרחשויות באור אידיולי, מושלם. יש להניח שהיו מקרים של עקיצות עקרב או תלונות של אנשים בזמן העליה לרגל, אך לאחר חורבן הבית לא זכרו אותם.

ניתן להשוות זאת לסיפורים שמספרים מבוגרים **בנוסטלגיה** כמו "בזמני ילדים לא התחצפו" או "אני ואחי **אף פעם** לא רבנו!". לעיתים אמירות אלו מדויקות אך לרוב הן מציגות **אווירה** שרווחה באותה תקופה.

אווירה כללית כזו מקרינים המקורות, וסביר כי מקורה במציאות שהיתה: כפי הנראה לא היה ריבוי אסונות יחסי וגם לא היתה צפיפות – ומי יודע, יתכן כי היו גם ניסים... בכל אופן, **התחושה הכללית** היתה של טוב, אושר ושקט.

עוד ניתן ללמוד ממקורות אלו על **הגעגוע העז** שהיה בארץ לתקופה שבה בית המקדש היה קיים, ואף אם לא היה הכל מושלם – לפחות היתה **תחושה** של עצמאות, אחדות בעם, קשר קירבה אל האל – כל אלה אבדו ואליהם היה הגעגוע.

ה

בשיר הנבחר "**חג לי**", אין איזכור של חג מסויים, ונראה כי מדובר בכל חג שהוא. השיר

פ

מציג את אוסף **האסוציאציות** שנושא בחובו יום חג: **שולחן חג מסודר, בגדים חגיגיים,**

-

אורחים, אושר וגם התרגשות ("הדמעה בקצה העין"), אור ושמחה.

ר

ניתן להזמין את התלמידים **להעלות** אסוציאציות נוספות המתחברות אצלם למושג "חג",

ולספר איך חוגגים **בביתם** חגים שונים. אז חג שמח או חופשה נעימה!